

EIGEN ZAAK

Voor Giel Schoorl (1922-2010)

*what matters most is
how well you
walk through the
fire.*

Charles Bukowski, 'How Is Your Heart'

Inhoud

1.	Eigen zaak	11
2.	Vastgoed	29
3.	Dance (1)	43
4.	Loempia's	51
5.	Veiling	59
6.	Weer	69
7.	Langspeelplaten	81
8.	Avocado	87
9.	Vibrator	99
10.	Lucht	111
11.	E-bike	121
12.	Gehaktplak	129
13.	Portemonnee	139
14.	Kleding (1)	149
15.	Kattenkrabpaal	157
16.	Kleding (2)	165
17.	Kubus	175
18.	Diamanten	187
19.	Draadloos	203
20.	Nep	211
21.	Staal	221
22.	Dance (2)	233
23.	Lust	241
24.	Melk	261
	Dankwoord	269

1. Eigen zaak

Ik ben de zoon van een bierman, die de zoon was van een bierman. Ik zei als kind dat ik later Arabier wilde worden, als ik groot was, terwijl ik bierman bedoelde. Ik kom uit de wereld van het bier, ik ben van het bier, al ben ik zelf niet beroepsmatig in het bier gegaan.

In huis hangt een ingelijste vergunning om bier te schenken in het café – artikel 14 van de Drankwet, uit 1920 – op naam van mijn opa, die dezelfde voornamen heeft als ik, Johannes Gerardus. Op de binnenkant van mijn linkerpols heb ik een litteken, opgelopen bij de Amstel Brouwerij in Amsterdam. Ik was aan boord van de biervrachtwagen van mijn vader en stapte uit bij de brouwerij, waar hij bier in vaten en kratten moest ophalen, als agent van de Amstel Brouwerij, groothandelaar en café-eigenaar. Op onverklaarbare wijze bleef ik haken aan de rand van de bierwagen, een Bedford-vrachtwagen in Amstelkleuren, rood en wit gespoten. Het was een lelijke wond die door de bedrijfsdokter uitermate kordaat werd behandeld. Ik heb nog steeds dat merkwaardige litteken, bijna zo breed als een bierdop.

Ik drink altijd bier uit een Amstel Pils-glas, terwijl ik amper Amstel drink, en zeker geen Heineken, de huidige eigenaar van Amstel. ‘Dit is de man. Dit is z’n bier’ staat er gedrukt op mijn glas, waarbij de man wordt vertegenwoordigd door een silhouet, eveneens op het glas afgebeeld. Ik kan het niet anders zeggen: dit is de man, dit is z’n bier, en daar valt niks tegen in

te brengen. Het is de beste slogan van de beste bierreclame uit de wereldgeschiedenis, vanwege zijn directheid, zijn eenvoudige interpretatie van de existentie van de man. Hier heb je een man, en hier heb je zijn bier, en dat is het, de man teruggebracht tot zijn dorst, als de theeceremonie van een boeddhistische monnik.

Het is net een dichtregel uit *De Nieuwe Stijl*, het literaire periodiek uit de jaren zestig van C.B. Vaandrager, Hans Sleutelaar, Hans Verhagen en Armando, waarin koele, zakelijke mededelingen uit de realiteit als literatuur werden gepresenteerd, *readymades*. Denk aan het gedicht van Cornelis Bastiaan Vaandrager:

*De kroketten in het restaurant
zijn aan de kleine kant.*

Je kunt het ook zien als het credo van een niet-bestaand familiewapen, als een geheimzinnige spreuk die ik als zoon van een bierman, die weer de zoon was van een bierman, altijd en overal zag opduiken, thuis of in het café, op reclameborden, T-shirts, viltjes, affiches, glazen en sleutelhangers.

De Amstel-reclame voelde als de reclame voor de eigen zaak van mijn vader. Alsof mijn vader de man was van 'Dit is de man. Dit is z'n bier'. Als ik zelf eenmaal een man was, zou ik het begrijpen. Dan zou alles samenvallen, tussen die man en zijn bier, en kon ik zeggen: ik ben de man en dit is mijn bier.

Op zowel mijn vaders bus als vrachtwagen stond in vette letters: *M.H. Schoorl groothandel in dranken*. En zo liet hij zich ook van 1956 tot 1991 registreren bij de Kamer van Koophandel. De bierbus en vrachtwagen waren in rood en wit uitgevoerd, de clubkleuren van Amstel Bier, net als de vorkheftruck. Een groot-handelaar kon je een tussenpersoon noemen, iemand die ervoor moest zorgen dat de dranken (vooral bier, maar ook 'fris' en wijn) van de fabrikant bij het café, restaurants, voetbalkantine of melkboeren werden gebracht.

Michel Hendrikus ‘Giel’ Schoorl (1922-2010) noemde zich nooit ‘ondernemer’, ‘middenstander’ of zelfs ‘entrepreneur’, en eigenlijk ook geen groothandelaar. Hij had een ‘eenmanszaak’ en was agent van de bierbrouwerij, net als zijn vader J.G. Schoorl dat was. Deze bakkersknecht nam ruim honderd jaar geleden Café Ceres in Hillegom over, een ruime uitspanning met biljart, ‘aangenaam gelegen nabij de stoomtram’. Het café werd gecombineerd met een groothandel en een bottelarij. Mijn vader nam de hele firma over, inclusief café, totdat het in 1966 werd gesloten. Café Ceres werd onbewoonbaar verklaard, het was over en sluiten, rijp voor de sloopkogel.

Mijn vader was de eigen zaak in gerold, het ging vanzelf, wat moest hij anders zonder diploma’s. Over zijn moeizame verhouding met het onderwijssysteem vertelde hij schertsend dat hij van de basisschool af was gestuurd omdat hij zich weigerde te scheren.

Waar hij was, was zijn werk, en als hij daarheen ging, zei hij dat hij naar de zaak ging, zijn eigen zaak, waar hij één werknemer had, Henk, die een knecht werd genoemd. Op zaterdag, ‘Keesdag’, kwam zijn jongere broer Kees werken, in ruil voor een met veel bier en geschater gevulde nazit.

Zijn bedrijf was gevestigd in een oude loods in Beinsdorp, aan de Ringvaart geplakt, met aan de voorkant een kantoor, tevens kantine en aanlegsteiger van dorstige burens, vrienden, kennissen en zwerfkatten. Aan het begin van de opslag stonden de bierkratten opgestapeld, iets verderop de vaten bier, de Pepsi en Seven-Up en dergelijke. Om de hoek was een vergrendelde ruimte met sterke drank en wijn.

Buiten de loods stond het ‘leeg goed’, lege flessen kriskras door elkaar, soms in kratten, klaar om uitgezocht te worden. Het tafereel van al die flessen naast elkaar deed denken aan een kolonie pinguïns die alle dezelfde kant uit kijken. Dit hier gold als mijn domein in vakantietijd, flessen sorteren, half gebukt, zorgen voor orde in plaats van chaos. Ik was een toegewijd flessen-

uitzoeker, over een loon werd niet gecommuniceerd, ik kreeg zo nu en dan een briefje van vijf gulden in mijn handen geduwd.

Mijn vader tikte in zijn kantoortje met twee vingers op een typemachine ‘het bonnetje’ uit, en deze orderbrief werd met tal van onleesbare krabbels achtergelaten bij de klant. Er moest worden betaald, dat lag voor de hand. Ik kan me de overdracht van waardepapier matig herinneren, dat gebeurde veelal in het kantoortje, zo rond biertijd. Ik zag mijn vader thuis aan tafel wel geld tellen dat hij uit een metalen geldkistje haalde. Dat geld werd in een kleine juten zak gedaan en afgeleverd bij de bank. Het geld stonk, al was de geur niet gelijk thuis te brengen, het was papier dat veelvuldig van eigenaar was gewisseld in kroegen en kantines.

Dat mijn vader een eigen zaak had, was net zo vanzelfsprekend als dat iedereen om me heen een eigen zaak had. Mijn opa van moederskant had een foeragebedrijf, hij reed stro en oud papier, en mijn ooms, en later mijn neven, kwamen in dit bedrijf in de Haarlemmermeerpolder terecht, Nijssen Recycling. Al mijn andere ooms en tantes hadden ook een eigen zaak; ze waren rozenkweker, bakker of elektromonteur, of hadden een eigen melkfabriek of verkochten huishoudelijke apparaten. Vaders van vriendjes of vriendinnen hadden een transportbedrijf, slagerij, een boerderij, een bollenbedrijf, een cementbedrijf, een drukkerij, tuinderij of een administratiekantoor.

Ik kende eigenlijk niemand die in loondienst werkte. Werken betekende te allen tijde dat je voor jezelf werkte. Handen uit de mouwen, hard werken. Het gedoe dat daarbij hoorde, maakte deel uit van de sociale folklore; er was altijd wel iemand met wie het minder ging, of juist beter, of die gedoe had met personeel, dan wel met leveranciers of klanten.

Voordat je ging vallen, stond je al op.

Het was een grote worsteling om een eigen zaak te hebben, dat lag voor de hand. Er was een lange worsteling, een korte

worsteling, een permanente worsteling en er waren worstelingen van voorbijgaande aard. Maar de worsteling werd nooit als zodanig benoemd, het zat standaard in het eigen zaakpakket geleverd.

Voor de definitieve beschrijving van zo'n worsteling moet je zijn bij *Kaas* van Willem Elsschot, zijn roman uit 1933. Een agentschap in Edammer kazen wordt hoofdpersoon Frans Laarmans in de schoot geworpen, nu gaat het beginnen, niet langer een vaste betrekking als klerk bij de General Marine and Shipbuilding Company maar een eigen zaak. 'Het inrichten van zijn kantoor is voor een man van zaken wat het gereedmaken van de luiermant voor een aanstaande jonge moeder is.' Maar het wordt een permanente worsteling, er komt geen verlichting en uiteindelijk stort 'de kaastoren' in. De eigen zaak wordt Frans Laarmans funest, hij is niet langer koopman: 'Uit de diepste diepte kom ik aan de oppervlakte en met een zucht van verlichting heb ik de oude ketting weder om mijn enkel gesmeed. Ik ben vandaag teruggekeerd naar de General Marine.'

Ik liep met Gay Talese, de grootste verslaggever ooit geleefd, over Park Avenue in New York op weg naar zijn bank. Hij vertelde me dat zijn liefde voor verhalen, als een soort journalistieke leer-schul, geboren werd in de kledingzaak van zijn ouders. Terwijl zijn moeder de vrouwelijke clientèle hielp, wist ze op fijnzinnige wijze intieme ontboezemingen bij die mensen los te peuteren. De kleine Gay hoorde al die verhalen voorbijkomen, de liefdes, de nachtmerries, het grote en het kleine in de zaak van zijn ouders, Italiaans-Amerikaanse kleermakers uit New Jersey. 'Ik leerde hoe ik mensen op hun gemak moest stellen, met respect behandelen, stil moest zijn, want ze hadden wat te vertellen.'

De eigen zaak als een podium van aanspoelende verhalen.

Het kan niet anders dan dat mijn voorliefde voor verhalen via de eigen zaak van mijn vader tot mij is gekomen. Als ik met mijn vader meeging op de bierwagen, kwamen we op plekken